

TATAR HALKININ SABANTUY BAYRAMI

Sabantuy holiday of Tatarian people

Doç.Dr.Farida TAGİROVA

Tataristan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi,
Galimcan İbrahimov ad. Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü

Mesul yazar: feride2412@mail.ru

Özet

Eski zamanlardan beri ilkbaharda kutlanan Sabantuy Tatar halkının en önemli geleneksel bayramıdır. Aynı zamanda en eski bayramı da olabilir. Bu çalışmamızda bayrama muhtelif açılardan yaklaşıp - amacı, tarihi, gelişimi-değişimi, bazı özellikleri - genel bir tablo oluşturmaya çalışacağız. Genelleştirip kısaca ifade etsek, aşağıdakileri söyleyebiliriz: 1. Sabantuy bayramının ana unsurları: kurban, güreş, at yarışı v.s. 2. Bayramda herkes - bayanı da erkeği de, çocuğu da yaşlısı da katılmış. 3. Bayramın amacı ve içeriği meselesinde birçok fikir mevcuttur: doğanın uyanışı, yazın gelmesi, Gök Tanrısına tapma, tarla iyelerine kurban getirme, ekim işlerinin başı, gençlerin ergenlik sınavı v.s. 4. Sabantuy'un meydana gelmesini tarihçiler Bulgar dönemine ve daha erken çağlara dayıyorlar. 5. Sabantuy eskide hemen kar iridikten sonra (nisanın sonunda), tarım işleri başlamadan önce düzenlenmiş. XIX yüzyılda artık mayıs ayında yapılması belli. Daha son dönemlerde ise ekim işleri tamamlandıktan sonra (haziranda) düzenlenmeye başlamış. Halkın hayatında, geleneklerinde, zaten kültüründe önemli yer tutan bir değeri olarak Sabantuy Tatar dilinin farklı katlamalarında yansımaktadır. Sabantuy'la ilgili büyük bir leksik katlam oluşmuş. Bayramı, yarışma türlerini, geleneksel yemekleri, v.s. adlandırmak için kullanan leksik birimlerin çokluğu, semantiki açısından karmaşıklığı, yaygınlığı ve aktifliği, bayramın gelenek olarak çok yaygın olduğunu, Tatarların tüm gruplarında yaşayageldiğini, Sabantuy'un köklerinin çok eski dönemlere ulaştığını kanıtlamaktadır.

Günümüzde de bayram önemini yetirmedi, Tatar halkının yaşam tarzının ayrılmaz bir parçası olarak devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sabantuy, Tatar halkı, geleneksel bayram, Sabantuy'un tarihi.

Abstract

Sabantuy, which has been celebrated in spring since ancient times, is the most important traditional holiday of the Tatar people. It may also be the oldest holiday. In this study, we will approach the flag from various angles and try to create a general picture of its purpose, history, development-change, some features. If we generalize and express it briefly, we can say the following: 1. The main elements of the Sabantuy feast are: sacrifice, wrestling, horse racing v.s. 2. Everyone participated in the feast - both the woman and the man, the child and the elderly. 3. There are many ideas about the purpose and content of the holiday: awakening of nature, arrival of summer, worshipping the Sky God, offering sacrifices to the field owners, the beginning of October works, the adolescence exam of young people v.s. 4. Historians date the occurrence of Sabantuy to the Bulgarian period and earlier ages. 5. Sabantuy was arranged immediately after the snow broke in the old (at the end of April), before the agricultural works started. In the XIX century, it is now obvious that it is held in May. June October has started to be organized after the planting works have been completed (in June). Sabantuy is

reflected in different layers of the Tatar language as a value that already holds an important place in the life, traditions and culture of the people. I have a big vocabulary about Sabantuy. Holidays, types of competitions, traditional dishes, v.s. the multiplicity of lexical units used for naming, their complexity, prevalence and activity in terms of semantics prove that the holiday is very widespread as a tradition, it lives on in all groups of Tatars, the roots of Sabantuy reach back to very ancient times.

Today, the holiday has not lost its importance enough, it continues as an integral part of the lifestyle of the Tatar people.

Keywords: Sabantuy, Tatar people, traditional holiday, history of Sabantuy.

Extended summary

This article is devoted to the comprehensive study of Sabantuy, one of the most ancient, multilayered, and culturally rich elements of the spiritual heritage of the Tatar people. The work explores the origin of Sabantuy, its semantic and functional development, its role within the social and cultural context, its ritual structure, linguistic aspects, and its contemporary status. The article addresses not only the folkloric character of the holiday but also encompasses its social, ideological, linguistic, and anthropological dimensions. This approach highlights Sabantuy not merely as a folk celebration, but as a cultural phenomenon with historical continuity and identity-forming power.

Sabantuy is presented as one of the oldest and most significant national holidays of the Tatar people. Its main function is to mark the seasonal transition related to agriculture—the ceremonial opening of the sowing and harvesting period, expressing gratitude to nature, and celebrating the rhythm of rural life through public festivities. The article presents various scholarly perspectives regarding the origins of Sabantuy; while some researchers trace its roots to the period of Volga Bulgaria, others link it to the animistic worldview of earlier Turkic ethnic groups. The author notes a written source from 1292 in which the phrase “Sabantuy Day” appears, presenting this as compelling evidence that the holiday has a documented history of at least 733 years. This demonstrates that Sabantuy stands out not only due to its folkloric features, but also due to its historical continuity and culturally institutional character.

The article provides detailed information about the rituals and ceremonies that form the structure of Sabantuy. Traditional animal sacrifice rituals, national wrestling (köräş), horse racing, village games, and various folk entertainments are highlighted as the core components of the festival. These ceremonies serve not only for entertainment but also function as social mechanisms that unite the community. The democratic spirit of Sabantuy is particularly emphasized—people of all social strata, regardless of gender, age, or wealth, participate equally. This inclusivity reinforces Sabantuy’s symbolic function as a celebration of social equality and collective solidarity.

The article also focuses on the semantics and ideological meaning of the holiday. According to various scholarly approaches, on the one hand, Sabantuy stems from agrarian calendar rituals, and on the other, it retains mythological and animistic origins. The synthesis of these perspectives reveals the multilayered nature of the celebration. A particularly notable point is that despite acquiring different ideological tones over time, the core folkloric components, ritual system, and collective memory

associated with Sabantuy have remained stable. For example, during the Soviet era, although Sabantuy was incorporated into the official calendar and used as a tool for ideological propaganda, its essential structure was preserved.

The geographical spread of Sabantuy is also thoroughly examined. The festival is celebrated not only in the Republic of Tatarstan but also in Bashkortostan, Chuvashia, Mordovia, Udmurtia, and among other neighboring Turkic and non-Turkic peoples in various forms. This indicates that Sabantuy has become a regional cultural phenomenon and demonstrates the shared ritual foundation among Turkic peoples. The wide geographic distribution of Sabantuy reflects both cultural diffusion processes and deep-rooted cultural integration among Turkic-speaking nations.

The article highlights the linguistic traces of Sabantuy in the Tatar language. Lexical and toponymic units such as “Saban,” “Sabantuy,” “Sabanay,” and “Tuybayevo,” as well as proverbs, idioms, and dialectal expressions associated with the festival, are proof that Sabantuy has a distinct place in the linguistic memory of the people. These examples show that the holiday lives on not only as a ritual event but also at the psycholinguistic and ethnolinguistic level within the collective consciousness. This confirms the festival’s strategic position both spiritually and linguistically in the cultural heritage of the people.

In the modern era, the functions and scope of Sabantuy have expanded. The article emphasizes that the festival has transformed from a local or regional event into an international cultural platform. Recognized as an official national holiday of the Republic of Tatarstan, Sabantuy is now organized not only across various regions of Russia (such as Moscow, Nizhny Novgorod, Samara, etc.) but also abroad—in cities like Paris, Istanbul, Berlin, and Montreal—by Tatar diasporas. This elevates the strategic importance of the festival in strengthening national unity, preserving identity, and promoting Tatar culture internationally. In the context of postmodern challenges, Sabantuy also serves as a vital platform for the adaptation and expression of national-cultural values in a multicultural environment.

In the conclusion, the author argues that Sabantuy is far more than just a folkloric celebration or entertainment event—it carries deep spiritual, cultural, and societal meaning. Through Sabantuy, the Tatar people preserve their connection to the past and pass on their moral and cultural heritage to future generations. This festival, being the bearer of centuries-old traditions, symbolizes cultural identity, historical memory, collective unity, and the relationship between humans and nature. A deeper study of Sabantuy plays a key role in comprehending the structure, functional evolution, and worldview of Tatar culture as a whole.

Giriş

Eski zamanlardan beri ilkbaharda doğanın uyanışı ve tarım ile ilgili bir takvim şenliği olarak kutlanan Sabantuy, Tatar halkının yaşam tarzının ayrılmaz bir parçası olan ulusal bayramıdır. Tatarların farklı gruplarında, yörelere göre bazı özellikleri, unsurları biraz farklılık gösterse de, Sabantuy’un vazgeçilmezliği, önemi, halk mantalitesinde tuttuğu yeri her zaman ve her yerde aynıdır. Bayramda katılanlara yaşa, cinsiyete ya da başka niteliğe göre hiçbir türlü ayırım yapılmamış, kadını da erkeği de çocuğu da yaşlısı da yoksulu da zengini de katılabilmiş. Yani en eski çağlardan

günümüzdeğin sosyal sınıf gözetmeksizin tüm halkın bayramı olmuş. Tatarların hiçbir geleneksel bayramı bu kadar popüler olmamış ve önem kazanmamıştır. Belki de bunun için bilim adamlarının hep ilgisini çekmiştir.

1.Bayramın bileşenleri ve yeri

Sabantuy bayramının en eski dönemlerden gelen ana unsurları: kurban, güreş, at yarışı. Bunların yanı sıra koşu, atlama, bilek güreşi, direğe tırmanma, urgan çekme gibi türleri de var. Eski zamanlarda ok atma da olmuş. Eğlenceli türlerden çömlek kırma, çuvalda koşma, kaşıkla yumurta taşıma, minderle dövüşme, yoğurtta para arama gibi gelenekler günümüzdeğin devam etmektedir. Yani bayrama gelen herkesin kendisine göre bir yarışma ya da eğlence bulabilecek şekilde düşünülmüş.

Bayram eski zamanlarda daha çok köylerde düzenlenmiş (ama A.K. Timergalin mühtemelen Kazan hanlığı döneminde Kazan şehrinde, İdil nehri ile Bulak çayı arasındaki Han çayırılığı adındaki düz bir yerde yapıldığını söylüyor). Köyün yaşlıları gününü belirlemiş, molla (imam -F.T.) izin vermiş, yarışmalarda kazananlar için armağanlar köylülerden toplanmış, bazen para olarak toplanıp, satın da alınmış. Halk Sabantuy meydanı olarak önceden belirlenmiş çok geniş ve düz bir yerde toplanmış. 19. Yüzyılın başlarından kaynaklarda artık şehirlerde yapılan Sabantuydan bahsedilmektedir. A. fon Gumboldt, K. Fuks, A.N. Radişçev, M.N. Musin-Puşkin, N.P. Zagoskin gibi ünlü bilim adamlarının Kazan’da Sabantuy’u seyrettikleri belli olmaktadır.

2. Bayramın tarihi kökeni

Sabantuy’un tam olarak tarihin hangi döneminde başladığını, onun oluşum zamanını belirlemek çok zordur. Sabantuy’un tarihi kökleri hakkında bilgi veren yazılı kaynaklar günümüze ulaşmamış denilebilir. Bugün, Sabantuy kelimesi yazılan tek eski kaynak olarak Temmuz 1979’da Pr. Dr. F. Hakimcanov tarafından Tataristan Cumhuriyeti’nin Alkseyevsk ilçesi Eski Salman köyünde keşfedilen, «Saban tuj kon ati» – «Sabantuy Günü» yazısını içeren Bulgar döneminden kalma bir kitabe gösterilebilir. Bilim adamı, kitabenin büyük ihtimalle 1292 yılına ait olduğunu söyler. Bundan yola çıkarak, Sabantuy’un İdil Bulgar’ında artık var olduğunu ve en azından 733 yıllık geçmişe sahip olduğunu söyleyebiliriz. Tatarca yazılı kaynaklardan Sabantuy’dan bahseden başka bir metin de – Aznakay ilçesi’nin Mitrey köyünde Pr. Dr. M. Ahmetcanov tarafından bulunan el yazısıyla yazılmış bir takvim. Bu belgede köyde 4 Nisan 1775’te büyük bir Sabantuy bayramı yapıldığından bahsedilmektedir.

Sabantuy’un nerede ve ne zaman doğduğu konusunda fikir farklılığı görülmektedir. XX yüzyılın ikinci yarısının önde gelen tarihçisi A. Halikov’ın görüşü açıktı – Sabantuy başlangıçta İdil (Volga) Bulgarın’da ortaya çıkar: «Kazan Tatarlarının geleneksel halk bayramı Sabantuy – bahar bayramı, ekim bayramıdır. Kökleri Bulgar dönemine dayanan bu bayram, Tatarların ve atalarının gelişmiş tarımsal üretime sahip olduklarına tanıklık etmektedir». Ünlü bilim adamı Pr. Dr. Ya. Abdullin bu konudaki tutumun - Ciyen ve Sabantuy’un Bulgar topraklarında Volga bölgesinde olduğu fikrini dile getirir. Çağımızda Sabantuy konusunda en çok çalışan araştırmacı - tarihçi Pr.

Dr. D.R. Şerefetdinov'un kanısınca, Sabantuy gibi animistik anlamlı bir bayramın Bulgar döneminde, 10. Yüzyılda, yani İslam'ı artık kabul etmiş İdil Türklerinde meydana gelmesi imkansız. Sabantuy'un temel bileşenlerinin ve Türk halklarının benzer gelenek ve göreneklerinin karşılaştırmalı tarihsel analizi sonuçlarına göre, bu eski bayram Bulgar öncesi dönemde ortaya çıkmıştır ve günümüzde kutlanan Sabantuy bu bayramın gelişiminde sadece bir aşamadır. Sabantuy'un daha eski dönemlere ait olduğunu ispatlayan başka kanıtlar da getirerek fikrini şöyle belirtir: "Karaçay, Balkar, Nogay, Adıge halklarında aynı adlı bayram, Bolgar ve Gagauzların bayramlarında Sabantuy ile benzer birçok motifler ve eylemler olduğunu göstermektedir" (Şerefetdinov, 2008 :302).

3. Bayramın kutlanmasındaki amacı, içeriği ve kutlandığı bölgeler

XVIII yüzyıldan başlayarak günümüze kadar Sabantuy birçok Tatar, Rus ve yabancı bilim adamının araştırma konusu oluyor: K. Nasıyri, K. Fuks, P. Rıçkov, İ.G. Georgi, N. Zagoskin, Ya. Koblov, A. Rittih, G. Ahmerov vs. 19. Yüzyılın birçok araştırmacısı, zamanlarının Sabantuy'unu tamamen tarımla ilgili bir gelenek olarak değerlendirirken, aynı zamanda içeriğindeki eski motiflere de dikkat çektiler. Onun eski çağlarda mutlaka Yaz'ı karşılama, iyi, verimli bir yıl dileme, toprağa kurban vererek yer iyelerinin teveccühünü kazanmaya çalışmak olduğunu gösterir. 20. Yüzyılın ünlü Tatar ressamı ve heykeltıraşı B. Urmançı'nın kanısınca, bu olayın temelinde yatan ana fikir öncelikle yüce Gök Tanrısına tapmadan, ayinlerden ve kurbanlardan ibarettir.

Daha sonra 1920'lerde ilk Sovyet Sabantuy'larının düzenleyicileri bu bayrama Tatar Olimpiyatları adını verirler. Bunu Sabantuy'un temelini at yarışı, güreş (çağımızda spor türü Tatar-Başkurt güreşi / peşkirli gireş / kemerli güreş olarak kaydedilmiş), koşu gibi çeşitli yarışma türleri teşkil ettiği için yapmış olabilirler. Bu fikri A.K. Timergalin, R.G. Ahmetyanov v.s. gibi araştırmacılar daha sonraki etaplarda da kabul etmektedirler. Sabantuy'u Yunanların Olimpiyatlarına benzetirler. R. Ahmetyanov ise bu bayramı erginlik yaşına gelen gençlerin bedence yeteneklerini sınamak ve geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışmalardan ibaret bir faaliyet gibi anlatır. Yazar N. Fettah Sabantuy'la Sümer'deki Yaz bayramı ve Mısır'daki bayram-yarışmalarda benzerlikler bulmaktadır.

19-20. Yüzyılları araştırmacılarının çoğu bayramın tarımla ilgili olduğunu belirtir (K. Fuks, Ya. Hanbikov, R.K. Urazmanova v.s.). Fikrimizce ise bayramın bazı özellikleri bu fikire aykırıdır. Örneğin, Başkurt'ların da eskiden beri bu bayramı kutladıkları belli. Onların bayramını seyreden I.G. Georgi şöyle yazmaktadır: 'Toprakla pek uğraşmazlar, ancak bu bayrama, kadınlar ve çocuklar dahil herkes at sırtında meydana akın eder, toprağın bereketi ve otların bolluğu için dua eder'. Çeremis'lerde de bunun gibi Süren bayramının mevcut olduğunu gösterir. (Georgi, 1799: 108). Aynı tip bayram Çuvaş (*Sapantuy*, *Sohatu*, şimdi - *Ağapayrem*), Mordva (*Baltay*), Udmurt (*Gerber*) halklarında da kutlanmasını ve onun asılı Sabantuy'la aynı olmasını da hatırlatalım. Bu halkların bayramın meydana geldiği dönemlerde tarımla fazla alakası olmadığını hesaba alırsak, bayramın başlangıçta direkt tarımla ilgili olmadığını da kabullenmeliyiz.

Zaten, bilim adamları birçok farklı versiyonları ileri sürseler de, fikrimizce, her hipotezin temeli var ve belli ölçüde herkeste haklılık payı vardır. Çünkü, bayram çok eski olduğu için, onun

içeriği değişir, genişler ve daralır. Yani bayramın başlangıçtaki animistik, mitolojik anlamları ve amaçları uzaklaşır, unutulur, farklı dönemlerde yeni motifler katılabilir. Böylelikle bayram çeşitli inanışlar, imgeler, motifler, eylemlerden oluşan bayağı karmaşık bir sisteme dönüşür. Son dönemlerde doğal olarak dinlenme, eğlenme unsurları bayramın büyük bir kısmını teşkil etmektedir.

Bayramın yaygınlığı meselesine geldiğimizde, Kazan Tatarları dışında Tatarlar yaşayan hemen hemen her bölgede - Ural, Sibiry, Astrahan v.s. bölgelerinde Sabantuy geleneğinin olduğu birçok araştırmacı tarafından kaydedilir (A.K. Timergalin, R.K. Urazmanova, D.R. Şerefetdinov v.s.). 20. Yüzyılda geleneksel bayramları araştırmada en çok çalışan etnograf R.K. Urazmanova ‘Tatar halkının Batı grubunda Sabantuy yoktu, çok geç dönemlerde başladı’ fikrini savunmaktadır (Urazmanova, 1984: 52). Fakat ağız araştırmacıları tarafından kaydedilmiş metinlerde (kendi araştırmalarımız dahil) ilkbaharda kutlanan bir bayramdan bahsedilmektedir. Onun ana unsurları da Sabantuy’un ana unsurları ile aynıdır: kurban, güreş, at yarışı, doğaya hitap etme, sağlık, bolluk isteme v.s. Bu bayramın hemen karın erimesinden sonra yapılması da Sabatuy’un başlangıçtaki düzenlenme vaktine denk gelmektedir. Fikrimizce, adları yörelere göre farklı olmasına rağmen, bu bayramların kökenleri Sabatuy’un kökeni ile aynıdır, yani ikisi de aynı bayramdır. Neden araştırmacılar bunu belirtmedi diye soracak olursak, şunu dikkate almalıyız ki Tatarların bazı gruplarında bu geleneksel bayramın adı başkadır, kutlama vakti de eski zamanlarda olduğu gibi Nisan ayında devam eder. İlkbahardan yaza kaymış Sabantuy bayramı ise halkın hafızasında başka bir bayram olarak kabul edilir. Zaten, tarihçilerin, diyalektologların, etnografların hizmetlerinde fikrimizi kanıtlayan birçok delil bulunmaktadır.

4. Bayrama ait dil birimleri

Halkın günlük yaşamında, geleneklerinde, kültüründe önemli yeri olan değerleri halkın dilinde de mutlaka yansımaktadır. Bunun için, halkın dil birimlerini inceleme sadece dil özelliklerini değil, onun geleneklerini, kültürünü, tarihini anlamak için de güvenli veri elde etme imkanı verir. Sabantuy ile ilgili unsurlar dilin farklı katmanlarında saklanmış. Örneğin, onomastik verileri bunu kanıtlar. / *Sabanay* - Mayıs ayının eski adı, çift sürme dönemi. *Sabanay* adı da 20. Yüzyıla kadar bu ayda doğmuş erkek çocuklarına sıkça verilir. Aynı şekilde *Saban* (Mayıs ayının eski adı, çift sürme işi, çift sürme dönemi, sürülmüş tarla, yazın ekilmiş ekinler, sürme aleti, Sabantuy bayramı), *Sabanak*, *Sabanali*, *Sabangali*, *Sabançı* gibi adlar da verilmiş. Bunlar ise başka özel adların içinde bir unsur olarak ya da semantiğini değiştirerek kullanımını devam eder. Mesela, bu insan adlarından *Sabanov*, *Sabanin*, *Sabanayev*, *Sabaneev*, *Sabanaliyev*, *Sabançin*, *Sabançiev* gibi soyadlar türetilmiş (Sattarov, 1998: 207; Timergalin, 2018: 5). Tatarlar yaşayan coğrafyada *Sabantuy* / *Saban* unsuru olan birçok yer adları da kaydedilmiş. Mesela, *Sabançı* (Tataristan’ın Elmet ilçesinde bir köy), *Sabançı* (Tataristan’ın Kukmara ilçesinde bir köy), *Sabanay* (Başkurdistan’ın Büzdek ilçesinde bir köy), *Sabançino* (Çuvaşistan’ın Yalçık ilçesinde bir köy) adlarının çoğu insan adından çıkmış. Takma adlar, lakaplarda da böyle birimlere rastlanır. Mesela, *Sabantuy Gerey* adlı adam 19. Yüzyılın sonunda bu bayramı Kazan’da düzenlemede katılan birisi olarak tarihte kalmış (Timergalin, 2018: 6).

Bayram hakkında deyim ve atasözlerinden de birçok örnek getirilebilir:

Жырламас идем, сабантуе жырлата (*tam tercümesi*: şarkı söylemezdim, Sabantuy söyletiyor) ‘Sabantuy bayramında herkes mutlu’; *Сабантуе сары алтын* (*tam tercümesi*: Sabantuy sarı altındır) ‘Sabantuy çok önemli, değerlidir’; *Чабышкы сабан туен алдан сизә* (*tam tercümesi*: koşu atı Sabantuy’yu önden seziyor); *Чабышкы сабан туенда чанмый торса, тамактан калыр* (*tam tercümesi*: koşu atı Sabantuy’da koşmasa yemez olur); *Яз булгач, торна туган суына, адәм сабан туена* (*tam tercümesi*: bahar gelince turna doğduğu suya, insan - Sabantuy’a) v.s.

Böylece Sabantuy sözünü incelediğimiz zaman, bayrama ait sözlerin tarihin farklı katmanlarında iz bıraktığını görebiliriz. Bayrama ait sözler sözvarlığına çokca hizmet etmektedir. Bu konuda araştırmalarımızın bazı sonuçlarını daha önce paylaşmıştık (Tagirova, 2012: 315-324; Tagirova, 2013: 291– 294; Tagirova, 2017: 282). Edebi dilde ve ağızlarda Sabantuy’la ilgili büyük bir leksik katman oluşmuş. Bayramı, bayram hazırlıklarını, katılımcıları, yarışma türlerini, eğlence yarışmalarını, geleneksel yemekleri, bayram ve yarışmalar düzenlenen yeri, armağanları vs. adlandırmak için farklı yörelerde kullanılan leksik birimlerin çokluğu, semantik açısından karmaşıklığı, yaygınlığı ve aktifliği, bayramın gelenek olarak çok yaygın olduğunu, Tatarların tüm gruplarında yaşayageldiğini ispat etmektedir. Böylece dil verileri bazı etnografların ‘Tatar halkının Batı grubunda Sabantuy yoktu, çok geç dönemlerde başladı’ fikrini çürütmektedir. İkincisi, Sabantuy bayramının köklerinin çok eski dönemlere ulaştığını bir kez daha kanıtlamaktadır.

Çağımızda Sabantuy sadece Tatar’ların değil, Tataristan’da yaşayan tüm halklar için ortak bir bayram haline geldi. Geleneksel bayramlardan sadece Sabantuy’a, yasal olarak cumhuriyetin ulusal bayramı statüsü verildi. Sabantuy Tatarların yaşadığı her bölgede mutlaka düzenlenmektedir. Rusya’nın her yıl farklı bir bölgesinde federal Sabantuy gerçekleştirilmektedir. Mesela, 2023 yılında Sibirya’da Kemerovo’da, 2024 yılında komşu Mari El cumhuriyetinde Yoşkar-Ola’da kutlandı, 2025 yılında Saha-Yakut cumhuriyetinde Yakutsk’ta kutlanacak. Aynı şekilde Tatarların yaşadığı bölgelerin bir ilçesinde federal Köy Sabantuy’u yapılmaktadır. 1990’lı yıllardan başlayarak dünyanın farklı ülkelerinde düzenleme de geleneğe dönüştü: Paris, Montreal, Adelaide, İstanbul v.b. şehirlerde kutlandı.

Sonuç

Bilim adamlarının fikiri de, dil birimlerini araştırma verileri de bayramın kökenlerinin çok eski dönemlere dayalı olduğunu kanıtlamaktadır;

Sabantuy çok eski dönemlerde meydana gelip yüzyıllarca aynı coğrafyada yaşayan İdil-Ural bölgesi halklarını da etkilemiş ve bu halkların ortak bayramı haline gelmiş;

Bayramın uzun tarihi boyunca çok değişmiş, başlangıçtaki animistik, mitolojik anlamlarını ve amaçlarını kaybetmiş, farklı dönemlerde yeni motifler, imgeler ve eylemlerle zenginleşmiş, karmaşık bir sisteme dönüşmüştür. Son dönemlerde dinlenme, eğlenme unsurları bayramın büyük bir kısmını teşkil etmektedir;

Bayram Tatar halkının milli yüzünü, misafirperverliğini yansıtan bir bayram olarak, gençlerde ulusal bilinç eğitiminde en etkin bir araç olarak büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Tagirova, F. (2012). Tatar halkının Sabantuy bayramına ait leksika. *Türk dünyasında bayramlar: III Uluslararası Türk Kültürü Kurultayı bildirileri* (s. 315–324). Ankara.
- Tagirova, F. (2017). Tatar dilinde Sabantuy bayramına ait leksik-frazeolojik çareler. In M. S. Kaçalın (Haz.), *VIII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı: Bildiri özetleri* (22–26 Mayıs 2017) (s. 282). Ankara.
- Tagirova, F. İ. (2013). ‘Sabantuy bayramı’ semantik kavramını oluşturan leksika. In P. P. Замалетдинов (Red.), *Литература и художественная культура тюркских народов в контексте Восток-Запад: Материалы международной научно-практической конференции (17–19 октября 2013 г.)* Казань.
- Георги, И. Г. (1799). *Описание всех обитающих в Российском государстве народов: их житейских обрядов, обыкновений, одежд, жилищ, упражнений, забав, вероисповеданий и других достопамятностей* (Т. 4, Ч. 2: О народах татарского племени и других не решенного еще происхождения Северных Сибирских). Санкт-Петербург.
- Исәнбәт, Н. (2000). *Татар теленең фразеологик сүзлеге* (Т. 1). Яр Чаллы.
- Исәнбәт, Н. (2001). *Татар теленең фразеологик сүзлеге* (Т. 2). Яр Чаллы.
- Саттаров, Г. Ф. (2019). *Татар исемнәре*. Казан.
- Тимергалин, А. К. (2018). *Миллият сүзлеге* (Т. 3: С–Я). Казан.
- Уразманова, Р. К. (1984). *Современные обряды татарского народа: Историко-этнографическое исследование*. Казань.
- Уразманова, Р. К. (2001). *Обряды и праздники татар Поволжья и Урала (Годовой цикл. XIX — нач. XX века)*. В: *Историко-этнографический атлас татарского народа*. Казань.
- Хакимзянов, Ф. С. (1980). *Булгарские эпиграфические памятники Закамья: Исследование языка древнеписьменных памятников*. Казань.
- Шарафутдинов, Д. Р. (2005). *Исторические корни и развитие традиционной культуры татарского народа. XIX – начало XXI вв.* (Автореф. дисс. ... докт. ист. наук). Казань.
- Шарафутдинов, Д. Р. (2008). Общеболгарские исторические корни Сабантуя. *Эхо веков*, (1), 297–305.